

FRÅGOR OCH SVAR

SVENSKA RÖDA KORSETS ARBETE MED ÅTERVÄNDANDE

EUROPEISKA UNIONEN
Asyl-, migrations- och
integrationsfonden

Svenska Röda Korset

Bakgrund

Svenska Röda Korset har uppmärksammat att många personer som får avslag på sin asylansökan, som förväntas lämna Sverige och återvända till det land de kom ifrån, upplever oro, sorg och osäkerhet inför framtiden. De utgör ofta en särskilt utsatt grupp. Våra frivilliga och kretsar kommer i kontakt med denna grupp genom lokala verksamheter och behovet av kunskap och färdighet för att på ett bra sätt kunna bemöta dessa personer har därmed varit stort.

Röda Kors- och Rödahalvmånerörelsen har en lång tradition av att ge stöd till migranter som söker vår hjälp och målet är att rörelsen ska finnas till hands under hela migrationsrutten. Vårt syfte är att minska utsatthet och öka resiliensen/motståndskraften hos individen själv. Av Internationella rödakors- och rödahalvmånefederationens globala strategi kring migration för åren 2018–2022 framgår, som en av tio principer, att nationella föreningar ska arbeta för att assistera migranter under återvändande.

Svenska Röda Korsets arbete med återvändande utgår ifrån individens behov och särskilda utsatthet, och sker alltid mot bakgrund av våra sju grundprinciper. Vi erbjuder opartisk information och rådgivning oberoende av individens status i Sverige och alltid och enbart på begäran av individen själv.

Svenska Röda Korsets åsikt

Enligt Röda Korset ska återvändande ske under humana och värdiga former med full respekt för individens mänskliga rättigheter, både avseende förberedelse inför återvändandet och den faktiska verkställigheten, det vill säga transporten till hemlandet.

Med humana och värdiga former menar vi att myndigheten ska sätta individens behov i centrum vid planeringen och genomförandet av återresan. Återvändande ska också vara hållbart. Med hållbart återvändande menar vi att återvändandet ska ske på ett sätt som främjar en trygg och långsiktig återintegration i ursprungslandet där individen säkerställs tillgång till grundläggande civila, sociala och ekonomiska rättigheter.

Vad kan min krets göra för en person som kommer till Svenska Röda Korset och ber om hjälp efter avslag på sin asylansökan?

Undersök alltid vilken typ av hjälp som efterfrågas i det enskilda fallet. Låt personen själv formulera vilka behov som finns och vad som önskas från Röda Korset. Svenska Röda Korset har främst till uppgift att ge korrekt information och medmänskligt stöd. Detta kan inkludera:

- Att under tiden fram till att resan sker vara en person som den enskilda kan prata med, någon som vill lyssna.
- Att bistå med praktisk hjälp i form av en extra resväska, kläder etc.
- Att ge information om vikten att ta med intyg från Sverige, till exempel födelseattest (om ett barn har fötts i Sverige) eller läkarintyg som inkluderar diagnos, behandling och vilka mediciner som behövs.
- Vid behov ge personen tips om att kontakta läkaren och be om att mer medicin skrivs ut för att ta med hem.
- Att vara ett stöd i kontakt med myndigheter
- Att ge korrekt information angående rättigheter och skyldigheter
- Att hänvisa vidare till andra som kan ge nödvändig information utifrån behov

Om det uppkommer frågor som du inte kan svara på kan du själv ringa eller hänvisa personen själv till att kontakta Svenska Röda Korsets migrationsrådgivning på tel: 020-415 000 (gratisnummer); öppen tisdagar, onsdagar och torsdagar mellan kl. 09.30-12.00. Under helgdagar är rådgivningen stängd och under sommarmånaderna kan andra öppettider förekomma.

Vad är bra att tänka på i samtal om återvändande?

Ur ett humanitärt perspektiv är ett självmant återvändande och en förberedd ankomst till ursprungslandet många gånger att föredra framför ett utsiktslöst och långvarigt undanhållande från verkställighet av ett av- eller utvisningsbeslut och/eller en utvisning verkställd med hjälp av tvångsmedel. Det är angeläget att vi inte ger bilden av att återvändande är omöjligt och på så sätt förstärker en eventuell sakligt omotiverad rädsla eller

oro inför ett återvändande. Vi ska inte heller motivera någon till att återvända, utan vi arbetar med att på ett neutralt sätt stödja personer under processen och stärka dem i att fatta egna beslut. Ställ gärna öppna frågor och använd positivt laddade ord. Diskutera de alternativ som finns när personen känner sig redo och skapa en känsla av trygghet och kontroll. Mer information finns att hitta i HITTA
DETTA DOKUMENT

Vad gör jag om personen som fått avslag uppger att det inte går att återvända på grund av rädsla, sjukdom eller att ursprungslandet inte tar emot?

Det är inte ditt ansvar att ta ställning till den typen av frågor. Hänvisa i första hand till personens offentliga biträde (advokat/jurist), om sådant biträde fortfarande finns förordnat, och/eller handläggare på Migrationsverket. I andra hand kan kontakt tas med Svenska Röda Korsets migrationsrådgivning (se ovan). Beskriv då kort vilka skäl som personen anger för att inte kunna återvända, och vilket land personen ska utvisas till.

Röda Korsets jurister kan i vissa fall agera i asylärenden där det framkommer nya omständigheter, exempelvis nya skyddsskäl som inte har prövats tidigare. Vid kontakt med juristerna är det bra att ha tillgång till beslut från Migrationsverket och migrationsdomstolens dom så att det går att se vad som tidigare prövats och vad som är nytt.

Min krets vill kontakta Röda Korset/Röda Halvmånen i X land, så de kan hjälpa till att ta emot den återvändaren. Hur gör vi?

I samtliga sådana fall ska kontakt tas med en migrationsrådgivare inom återvändandeverksamheten som i många fall har etablerade kontakter i

respektive nationell förening i frågan. Kontakt kan tas genom Svenska Röda Korsets migrationsrådgivning.

Vad kan en migrationsrådgivare inom SRK hjälpa till med?

På Svenska Röda Korset arbetar personer som är specialiserade på återvändandefrågor. De kan svara på mer detaljerade frågor som avser både processen, lagar och regler men även hantera ärenden som rör enskilda personer. I vissa fall kan de erbjuda hjälp med att kontakta Röda Korset

eller Röda Halvmånen i ursprungslandet för information innan resan, samt ge stöd i kontakter med myndigheter och andra organisationer. Ibland kan de möjliggöra praktisk hjälp i ursprungslandet i form av rådgivning, hämtning på flygplats, bistånd i form av matpaket eller annat, beroende på vilket land det gäller.

Hur går återvändandeprocessen till på Migrationsverket?

Om uppehållstillstånd inte beviljas anges på beslutet vilken tidsfrist personen har på sig att återvända självmant. Vanligtvis handlar det om två eller fyra veckor från att utvisningsbeslutet vinner laga kraft.

Personen kallas på återvändandesamtal till Migrationsverket. Om resehandlingar saknas åligger det i första hand personen själv att kontakta sin ambassad och införskaffa dessa. Om personen inte lyckas, kan Migrationsverkets återvändandeenhet hjälpa till. Migrationsverket har upprättat återtagandeaftal med vissa länder, då behövs inga passhandlingar för att beslutet ska kunna verkställas. Tidsfrist för frivillig resa kan förlängas vid särskilda skäl, till exempel vid införskaffande av resehandlingar eller slutförande av gymnasiestudier. Migrationsverket betalar för hemresan om personen inte har några egna möjligheter att bekosta resan.

Om en person inte självmant lämnar Sverige inom den tidsfrist för avresa som anges på avslagsbeslutet fattar Migrationsverket beslut om återreseförbud. Om en person har avvisats har beslut om återreseförbud fattats redan i samband med avvisningsbeslutet.

Vad händer om en person eller familj på ett återvändandesamtal -säger att de inte tänker återvända?

Migrationsverkets uppdrag är att försöka se till att den som av- eller utvisats från Sverige ska återvända självmant. Om personen inte samarbetar i återvändandearbetet, kan Migrationsverket lämna över ärendet med att verkställa av- eller utvisningsbeslutet till Polismyndigheten. Polismyndigheten har rätt att använda tvång vid en utvisning. Att ge

information till Migrationsverket om att en inte har för avsikt att återvända kan leda till att Migrationsverket får uppfattningen att personen kommer att hålla sig undan från myndigheterna. I vissa fall kan det leda till att myndigheterna, Migrationsverket eller Polismyndigheten fattar beslut om förvar.

Vad är det för skillnad självmant och tvångsvist återvändande?

Efter avslag på ansökan om asyl eller annan ansökan om att få stanna i Sverige förväntas personen själv planera för att lämna Sverige. Att återvända självmant innebär att personen samarbetar med Migrationsverket för att återvända och att av- eller utvisningen kan genomföras inom den tidsfrist som angivits i beslutet. Ofta sker detta i samverkan med Migrationsverket.

Om en person väljer att inte samarbeta och det inte går att genomföra av- eller utvisningen kan Migrationsverket lämna över ansvaret för att verkställa av- eller utvisningsbeslutet till polisen. Om personen håller sig undan har polisen rätt att efterlysa och eftersöka denne. Polisen har också rätt att använda tvång för att säkerställa att personen lämnar landet. Ibland föregås detta av att personen tas i förvar och om det anses var nödvändigt kan polisen använda sig av visst fysiskt tvång. Läs mer om polisens arbete med verkställigheter [här](#).

Hur länge har man rätt till pengar och boende?

Pengar och boende (LMA) har man rätt till så länge tidsfristen är gällande. Det betyder att man rätt till LMA fram till dess att man reser. Efter tidsfristen har löpt ut dras rätten till LMA in.

Kan polisen komma mitt i natten och hämta upp en familj som ska skickas tillbaka?

Ja, polisen kan göra det men rekommendationen inom myndigheten är det helst inte ska ske och oftast hämtas därför inte heller familjer för avresa på det viset. I de fall där det sker är det oftast så att

Polismyndigheten gjort bedömningen att familjen kommer att avvika innan verkställighet av av- eller utvisningen ska ske och då kan polisen välja att hämta upp dem oannonserat.

Hur går återvändandeprocessen till för ensamkommande barn?

Sverige utvisar ensamkommande barn till deras ursprungsländer länder enbart om det finns ett ordnat mottagande där. Migrationsverkets har till uppgift att försöka hitta familjemedlemmar eller på annat sätt fastställa och tillförsäkra mottagandet om barnet fortfarande är under 18 år vid tiden för verkställighet av meddelat av- eller utvisningsbeslut. Mottagare kan vara vårdnadshavare, annan anhörig, frivilligorganisation som verkar i landet eller landets myndigheter.

I de fall det inte finns identifierade och tillgängliga vårdnadshavare ska som regel inte en av- eller utvisning av barn kunna genomföras. Vanligast är att Migrationsverket avvaktar med verkställigheten av av- eller utvisningsbeslutet till dess barnet fyller 18 år eftersom de särskilda regler som gäller mottagande av barn då förfaller i och med att barnet blivit vuxet. Tidsfristen för frivillig avresa vad gäller ensamkommande barn är fem månader.

Finns det någon hjälp att få från Migrationsverket för dem som ska återvända?

Ja, Migrationsverket erbjuder stöd till de som ska återvända till vissa länder. Det finns två olika typer av stöd; återetableringsstöd, vilket är ett kontantstöd, och återintegreringsstöd vilket är tjänster till ett visst värde som personen tilldelas efter ett återvändande. Återetableringsstödet ges ut efter återvändandet, oftast med hjälp av IOM (International Organisation for Migration). Bidraget är för närvarande 30 000 SEK för varje person över 18 år och 15 000 SEK för barn under 18 år, dock högst 75 000 SEK per familj.

Migrationsverket har mer information om vilka som kan ansöka om återetableringsstöd [här](#)

Det finns också möjlighet för personer från vissa länder att söka stöd till återintegrering i form av exempelvis:

- Bidrag för att starta eget
- Tillfälligt boende
- Hjälp med att ta sig in på arbetsmarknaden
- Utbildning (inklusive yrkesutbildning)
- Jobbrådgivning
- Stöd vid kontakt med myndigheter samt juridisk rådgivning och medicinsk vård
- Stöd anpassat efter individuella behov
- Mottagande vid ankomst på flygplats i hemlandet

Se Migrationsverkets hemsida för mer information om vad återintegreringsstödet innebär [här](#)

Vem kan beviljas återetableringsstöd och återintegreringsstöd?

Återetableringsstöd ges till de som fått ett lagakraftvunnet avslagsbeslut på sin asylansökan eller till de som tagit tillbaka sin ansökan om asyl i Sverige. Ansökan ska inlämnas i nära anslutning till det lagakraftvunna beslutet eller avskrivningen av asylansökan om personen återtagit sin asylansökan. Stödet gäller enbart för de som självmant återvänder till vissa specifika länder. Vidare ska sökande göra det sannolikt att de avser bo i det land de tänker återvända till. De ska befinna sig i Sverige när ansökan görs. Innan avresa ska den sökande ha fått ett beslut om att de har beviljats stödet. De ska även lämna in ett utresebevis på flygplatsen i Sverige innan avresa. Det är först när de är registrerade som

utresta från Sverige som utbetalningen av återetableringsstödet görs.

Återintegreringsstödet kan ges också till de som har fått avslag på sin asylansökan eller vars ansökan avskrivits till följd av att de har återtagit den. För uppdaterad information om vilka länder som ingår i detta stödprogram läs mer [här](#). Personen ska ha som syfte att bosätta sig i hemlandet och ansökan ska göras från Sverige innan avresa. Till skillnad från återetableringsstödet kan stödet i de flesta fall beviljas även om ärendet som rör verkställighet av av- eller utvisningsbeslutet överlämnats till Polismyndigheten. Det går att söka och få båda dessa stöd samtidigt.

Vad kan Svenska Röda Korset göra om någon säger att en person inte fått återetableringsstöd som utlovats efter ankomst till hemlandet?

De kan kontakta Migrationsverket via [mejl](#) eller ringa på telefon 0771-235 235 och be att få prata med ansvariga för återetableringsstödet. Tänk på att Migrationsverket behöver veta ärendenummer för den det gäller för att kunna spåra ärendet.

Kan en ansökan om åter- och återintegreringsstöd inverka negativt på chanserna att beviljas ny prövning eller uppehållstillstånd på anmälan av verkställighetshinder?

Nej, det kan den inte.

ÅTERVÄNDANDE TILL AFGHANISTAN

Vad tycker SRK om utvisningar till Afghanistan?

Svensk Röda Korset har tagit ställning emot att verkställigheter av av- eller utvisningsbeslut sker med tvång till Afghanistan. Läs mer om detta [här](#)

Kan Röda Korset ge återvändandestöd efter ett återvändande till Afghanistan?

För tillfället kan Afghanska Röda Halvmånen inte erbjuda något särskilt stöd till individer som har återvänt från Sverige. Däremot kan Svenska Röda Korset erbjuda information, medmänskligt stöd och försöka möta individuella behov före avresa för att stötta återvändaren.

Hur kan Röda Korset ge återvändandestöd till Afghanistan samtidigt som vi har tagit ställning emot att Sverige genomför tvångsutvisningar till Afghanistan och kräver att de helt ska upphöra?

Vi baserar allt vårt stöd på individens behov och egna önskemål. Vi anser att Sverige ska upphöra med tvångsutvisningar till Afghanistan, men

så länge detta ändå sker är det viktigt att vi stöttar de individer som står inför ett återvändande till Afghanistan, om personen själv önskar.

Hur kommer det sig att många uppger att de inte fått återetablerings- eller återintegreringsstödet efter att de återvänt till Afghanistan?

Det kan bero på att Migrationsverket inte hunnit fatta ett beslut, eller att personerna aldrig ansökte om stödet före avresa. Vad gäller återetableringsstödet så måste beslutet där sökanden beviljats stödet visas upp hos IOM när de vill hämta ut sina pengar. Det är dock en förutsättning att de berörda personerna ska vara

registrerade som utresta från Sverige för att IOM ska kunna betala ut stödet. Därför är det viktigt att lämna in utresebeviset på flygplatsen när de reser ifrån Sverige. Det dröjer minst tre dagar men kan också ta upp till ett par veckor innan IOM kan betala ut pengarna.